

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félívre 40 kor.
Egyes szám ára két korona. □

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A politika.

Megint több oldalról kérdést tesznek: mi is hát ennek a lapnak az álláspontja a lelkészek s általában az egyházi szolgálatban állók politikai magatartása tekintetében. Egyik szavunkkal mintha védnök, másikkal mintha kárhoztatnók a papoknak a politikába avatkozását.

Minden bizonnyal e lap íróiban van a hiba, hogy nem tudjuk világos gondolatainkat elég világosan kifejezni, ha ilyen félreértések támadhatnak írásaink nyomán. De a gondolataink e kérdés körében egészen világosak.

Nem lehet kétség aziránt, hogy a papnak politikai kérdésekben állást *kell* foglalni. Kell. Hiszen a vallási és egyházi élet társadalmi jelenség is, mely más társadalmi jelenségekkel szoros összefüggésben áll. Viszont alig van olyan társadalmi jelenség, mely ne volna „politika“, sőt „napi politika“.

A tekintetben sem lehet kétség, hogy *minden papnak* politikai állásfoglalását szükségképpen az a vallás jelöli ki, amelynek ő a szolgálatában áll. A világnézetünket nem cserélgethetjük úgy, mint a kabátunkat s amit igaznak vallok a templomban, azt igaznak kell hogy valljam a népgyűlésen is. Mert ellenben nem hiszi, nem hiheti felőlem egy komoly ember sem, hogy egyáltalán *vallok* valamit igaznak.

Világos ezek szerint az is, hogy specialiter a református pap a politikát is *bibliával a kezében* csinálja. Már tudniillik, ha egyáltalán megbecsüli a maga papi és férfiúi méltóságát és szavának jeletőségét.

De...

Néhai Bartók György püspök azt mondta egyszer a zsinaton, hogy a biblia olyan erdő, amelyben minden ember vághat magának botot, az okos is, meg a bolond is.

Hát, ha én azt mondom, hogy a református papnak igenis kötelessége a maga politikai állásfoglalását nyíltan kimondani és azt mondom, hogy kötelessége a maga álláspontját a politikában is a bibliára építeni — korántsem mondom azt, hogy ezek szerint minden református papnak egy lesz a

politikája. Az egyik azt olvassa a bibliából, hogy szegények mindig lesznek köztetek, a másik azt, hogy aki tökéletes akar lenni, ossza szét minden marháját. Az egyik a hazafi eszményét látja Jézusban, a másikat az a mondás ragadja meg, hogy nincs zsidó és pogány, mind egy Atya gyermekei vagytok. Az egyik akkor gyönyörködik Jézusban, mikor kiveri a kúfárokat, a másik előtt az a fő, hogy bocsáss meg hetvenhét-szer is.

Ne tessék mondani tiszteletes tudós atyák, hogy: nulla contrarietas — mindezek a tételek szépen harmóniában vannak egymással. Én is tudom. Még azt is megengedem, hogy mindenki tudja. Higgyük, hogy mindenki látja egységesnek a képet, ámde mégis csak igaz, hogy egyik egy, másik más oldalát látja jobban megvilágítva. Egy nagyon nagy tehetségű és nagyon nagy tanultságú papra gondolok, aki a maga szélsőséges politikai nézeteit mind bibliai érvekkel támasztja alá s hajthatatlanul meg van győződve, hogy csak az ő politikája igazi keresztyén politika.

Vajjon lehet-e kárhoztatni református álláspontról valakit azért, mert a szentírásnak *társadalmi* kérdésekre vonatkozó tételeit másképpen magyarázza, mint másik embertársa?

Szerintem nem lehet.

Kárhoztatni csak azért lehet, ha a maga magyarázatát csalhatatlannak véli és minden más magyarázatot ostobaságnak, vagy gonoszságnak hirdet.

Ebből pedig az következik, hogy minden komoly politikai nézetet, minden tisztességes politikai állásfoglalást megengedhetőnek, helyénvalónak kell elfogadni református paptól is, ha csak annak az Isten igéjével ellenkező voltát a szentírásból komolyan, tudományos argumentumokkal kimutatni nem lehet.

Azonban következik más is.

A politikai pártküzdelmek könnyen ragadják az azokba bemerülőt a csalatkozhatatlanság hite felé. Könnyen viszik a napi politika hullámai felett evezőt olyan nézetekre, melyeknek a szentírásból megalapozására képes nem lehet.

Ezért jó, ha a pap csinnyán bánik a politikával. Megmondja, kifejti a maga nézetét nyugod-

tan, méltósággal, úgy, ahogy állásának tekintélye kívánja, ahogy Isten szolgájához illik. De nem bizonykodik, nem tüntet, nem áll hordó tetejére, nem harsog, nem lesz demagóg, mert akkor bizony elveszti a lába alól azt a talajt, amelyen neki, mint papnak, megállani minden körülmények között és minden kérdést illetően szent kötelessége.

Kun Béla.

Egyház

A cseh megszállott területek

református egyházainak egyeteme teljes bizonytalanságban van úgy az adminisztráció, mint a hitkerköcsi élet tekintetében. Hiterköcsi élet tekintetében azért, mert a szélsőséges elemek nagyban tudják befolyásolni a demokrácia jelszava alatt a híveket, ami egyháziasságukra természetesen igen rombolólag hat. Ezen a téren azonban a fokozott lelkipásztori buzgóság folyton javuló viszonyokat teremthet.

Adminisztráció tekintetében az elszakított részek három egyházkerületből valók, legkisebb e három közül a Potkarpatskarusz, a Karolyi-féle Ruszkakrajna. Ez utóbbi területen élő református egyházközségek csatlakoztak a tiszáninneni szlovák református püspökséghez, amelynek püspöke Pálóczi Czinke István rimaszombati lelkipásztor, míg a Dunántúltól elszakított részek külön püspökséggé alakultak Patay Sámuel püspöksége alatt. Mindkét püspök azonban csak mint helyettes püspök működik a régi egyházi törvények alapján, még pedig az utóbbi, mint a szlovákiai dunántúli református egyházkerület püspöke, az előbbi mint a szlovákiai tiszáninneni református egyházkerület püspöke. Mindakettő a helyettes főgondnokokkal együtt felvette a tárgyalást a szlovák teljhatalmú miniszterrel egyházunk jogainak megvédésére. A magyar református egyházak sérelmeiről a köztársasági elnöknek egy memorandumot nyújtottak át a szlovák teljhatalmú miniszter útján, ahonnan a legszébb ígéretet kapták, de még semmiféle pozitív választ nem.

A válasz sejthető abból a kormányrendeletből, amely kimondja, hogy a csehszlovák területen élő reformátusok a magyarországitól teljesen különálló egyházegyetemet tartoznak szervezni s törvényhozó zsinaton törvényeket megállapítani. Semmiféle közösségben semmiféle külföldi egyházi szervvel összeköttetésben nem lehetnek. 1921 január 1-től kezdve külföldön, tehát Magyarországon végzett lelkészeket a köztársaság területén rendes lelkésszé meg nem választhatnak. A hittanhallgatók csak a pozsonyi (bratislavai) theol. fakultáson tanulhatnak, ahol minden szlovák nyelven fog előadatni s csak a dogmatikai és lelkipásztorkodási tanszékeken fognak magyar nyelvű előadásokat tartatni; csak ez a két tanszék fog a fakultáson református és magyar tanárral beöltetni.

E rendelet szerint azokat a segélyeket, amelyeket a magyar állam adott, a köztársasági kormány is folyósítani fogja, de ennek előfeltétele, hogy a magyarországi egyházzal közös alapjaink, tőkénk (lelkészi nyugdíjintézet stb.) törvényszerűleg és arányosan kiadassanak a megalakuló slovenskói református egyház egyetemének. További feltétel, hogy minden református belhivatalnok, még a gondnokok is, főgondnok is, az állampolgári hűségi fogadalom letételére köteleztetik. Az iskolák feltétlenül államosíttatni fognak, addig is, míg az országos törvényben kihirdetetik, kimondottan felekezeti iskolát az államkormány nem engedélyez.

A kormányrendeletben adott eme normatívák a köztársasági elnök részéről nagyon szomorú választ reményeltetnek. A mai tényleges viszonyok szerint úgy áll a dolog, hogy a lelkészek a fogadalmat letették, javadalmaikat, az ígért állami dotációkat ma sem kapják, legfeljebb a nagyon reászorulóknak adnak előlegeket. Autonomiánkat a hatóságok semmibe se veszik. Így pl. az iskolaszékkal a hatóságok nem leveleznek. Minden hivatalos rendelkezés egyenesen a tanítók címére megy. Minden iskolában kötelező a russzin (ruthén, kisorosz) nyelv tanítása heti 4 órán.

A magyarság együttérzése dícséretre méltó úgy politikailag, mint egyházilag s remélhető, hogy külső anyagi támogatás nélkül is betölti misszióját.

Felvidéki.

Kortünetek

A rend érdekében tett minden intézkedésnek feltétlen tisztelője vagyok. Távol áll tehát tőlem az is, hogy a cenzurával szembehelyezkedni akarnék. Tudom, hogy a cenzura a legjobb akarattal a haza és a társadalmi rend védelmében teljesíti a maga terhes szolgálatát. Nem is a cenzura ellen, hanem a magam érdekében óhajtok tehát annyit köztudomásra hozni, hogy abban a — lapunk előző számában részben megjelent — kortünetben, melynek második felét a cenzura, bizonyára a rend és jó békesség érdekében, törölni szükségesnek látta, nem volt szándékom a rendet és békességet zavarni. Csak egyes urakat akartam megcsipkedni, akik oda is ütök az orrukát, ahol nincs keresetük. Bizonyára az én hibám, hogy szándékomat félre lehetett érteni. Meg is bűnhődtem érte. Mert im: a félreérthető kortünetből érthetetlen lett.

Hogy az előző számba szánt egyik kortünetet a cenzura részben törölte, csak azért sajnálom, mert ha egész terjedelmében megjelent volna, dokumentumul szolgálhatna a *Kálvinista Szemle* irányában arra, hogy a húsvéti számban megjelent s *A nevémet nem írom alá* kezdetű kortünet *nem a Kálvinista Szemle* ellen szólt. Mikor azt írtam, igazán nem gondoltam a Kálvinista

Szemlére, sem annak szerkesztőjére. Egészen más nyomtatvány volt akkor szemem előtt. Sőt utólag sem jutott volna eszembe, hogy a Kálvinista Szemle is találva érezheti magát, ha egy mérges szerkesztői üzenetben fel nem szisszen. Ez a kis önleplezés nekem semmiképp sem lehet ok arra, hogy haragudjam. Én — és ezt már merem mondani többes számban: *mi* igyekszünk a kollegialis és keresztyén szeretettel teljes viszonyt fenntartani a Kálvinista Szemlével, melynek szerkesztője — úgy látszik — évek multán sem tudja megbocsátani, hogy egyszer (betegség okozta nyugtalanságban) elég vigyázatlan voltam olyan módon jelölni meg az ő akkori — igen tiszteletre méltó — állását, hogy azt ő — elismerem — kicsinyelni akarásnak gondolhatta. Íme tehát — s ezt nem tréfásan mondom, hanem keresztyén bűnbánattal — a Kálvinista Szemle szerkesztői üzenetének — ha nem is mostani, de régebbi hibámmal — mégis én vagyok az okozója. Ezért bocsánatot kérek az olvasótól.

Választási eredményekről volt szó az előző számban. Ezek kiegészítésül meg lehet említeni azt is, hogy Debreczen város legrégebb és legelőkelőbb pénzintézete a legutóbbi közgyűlésén az igazgatósági tagok választásánál teljesen mellőzte a volt igazgatósági elnököt, ugyanazt az úri embert, aki a mi egyházunk vezéremberei ellen indított küzdelmekben az első harcban szokott állani. A mellőzés se nem a zsidók, se nem a „Baltazárék“ műve. De mindenesetre érdekes bizonyosság arra, hogy azok, akik Baltazár ellen ugyancsak törtek a lándzsát, nem mindig állanak valami igen erősen a debreczeni közvélemény talaján.

A zsidó hitközség elnökválasztása is az elmúlt héten történt. Érdekességet az adott neki, hogy olyan urat választottak meg — csaknem egyhangúlag — elnöknek, aki ellen mostanában nagyon sek kifogás volt és aki ellen emelt vádak miatt nem régiben ítélték el rágalmazás címén azt a tekintélyes urat, aki a mi főembereinkkel is szívesen és barátságosan foglalkozik. A megválasztott hitközségi elnök, aki egyébiránt lemondott erről a megtiszteltetéséről, tudunkkal az előtt nem volt túlságosan rokonszenves nemcsak a keresztyén körökben, de még a zsidóság soraiban sem. Hogy most, annyi támadtatása idején, mégis megválasztották, az kettőt bizonyít. Az egyik, amit rövidesen abban lehet összefoglalni, hogy sub pondere crescit... A másik... A másikat nem írom le, mert restelném bevallani, hogy a zsidók bármiben is jobban megértik a szeretet parancsát, mint mi, keresztyén reformátusok.

Halottaink

Liszka Nándor, a debreczeni református jogakadémia ismert nevű és szeretett tanára, aki mintegy másfél évtizede nyugalomba vonult, már-

cius 24-én elhunyt. Temetésén tisztelői és volt tanítványai igaz kegyelettel vettek részt.

Visky Pál, volt zoványi lelkipásztor, a szilágyszolnoki egyházmegye tb. esperese, folyó évi január 8-án Zilahon meghalt.

Kálmán Dezső kölesdi lelkipásztor, a tolnai egyházmegye tanácsbírája és főjegyzője, életének 75. évében 45 évi lelkészkedés és 3 évi nyugalom után jobblétre szenderült.

Kardos János szigetszentmiklósi lelkipásztor 57 éves korában, lelkészkedésének 31. évében Budapesten elhunyt.

Király Uzor, a máramarosszigeti református főgimnázium nagy buzgóságú tanára Szabadszálláson meghalt.

Császár István glgei lelkipásztor életének 67., lelkészi működésének 44. évében, március hó 26-án elhunyt.

Horváth Pál nyugalmazott kántortanító 78 éves korában, hosszú és kínos szenvedés után Pápán meghalt.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

A kabal gyülekezet b. e. Dávidházy János esperes helyébe Barabás Samu kolozsvári menekült lelkészt hívta meg pásztorául 1921 március 31-én. Őszintén gratulálunk.

Újfehértón folyó hó 10-én lesz a Kálvinisták Templomegyesületének megalakítása. Az ünnepélyes alakuló gyűlésen részt vesz Dr. Baltazár Dezső püspökünk is.

A cseh uralom alatt lévő református egyházaink még mindig nehéz helyzetben vannak. Sok helyen belső egyenetlenségek is dúlnak, melyek a kiforrotlan külső állapotok következményei. A csehek pl. az egyházaknak a magyarországi egyháztól való teljes elszakadását kívánják s míg ez be nem következik, a lelkészeket és egyházakat államsegélyben nem részesítik. Ekként az egyházak és lelkészi állások fenntartása nem csekély gondot okoz s ez az oka a hívek elégedetlenségének, amit azonban buzgósággal és bölcs eljárással el lehet oszlatni. A református tanítók kapnak államsegélyt, még pedig tisztességes összegeket. A tiszáninneri egyházkerület elszakított egyházaiból, mint már említettük, megalakult az u. n. kelet-slovenskói vagy felsőtiszáninneri egyházkerület. A dunántúli kerület elszakított egyházai (komáromi, barsi, drégelypalánki egyházmegyéből) még külön nem szervezkedtek. Püspökül itt *Sörös Béla* losonczy lelkészt, főgondnokul *Szilassy Béla* losonczy földbirtokost s egyh. főgondnokot emlegetik.

Az amerikai magyarság helyzetéről, általában az amerikaiakról folyó hó 3-án délután a városháza dísztermében tanulságos előadást tartott Dr. Baross György kolozsvári unitárius theol. igazgató, püspökhelyettes. Örövendetesen vette tudomásul a hallgatóság, hogy Amerikában egyre többen érdeklődnek a magyarság iránt.

A Bethánia-egylet f. évi április 1—4. napjaiban tartotta általános tavaszi konferenciáját. Kiválóan építő előadások hangzottak el a következő sorrendben: „Várás az Úrra hűséges imával“, Kerekes Józsefnétől. „Várás az Úrra lelkiismeretünk megtisztításával“, Pauer Irmától. „Jöjj az Úrhoz, ismerd meg, ki vagy te!“ Konrád Györgytől. „Jöjj az Úrhoz, ismerd meg, ki Krisztus“, Vargha Tamástól. „Jöjj az Úrhoz, ismerd meg a Megfeszítettet“, Vargha Tamástól, a beteg Vargha Gyuláné helyett. „Keresztyén bölcsesség“, Gáncs Aladártól. „Keresztyén bátorság“, Thuróczy Zoltántól. „Várás az Úrra hűséges munkával“, Nagy Istvántól. — Április 3-án d. e. 10 órakor a Kálvintéri templomban hálaadó istentisztelet volt, melyen ifj. Victor János predikált Márk 2. 11—12. alapján. Este 6 órakor ugyanott vallásos estély Nagy István imádságával, Szalay Mihály „A régi és új evangéliom“-ról tartott előadásával, Czeglédy Sándor esperes bibliamagyarozatával és művészi számokkal. A vidékről kb. 200 evangéliomi munkás szerzett lelki erőt a konferencián.

Lelkészi vagy tanítói árvaleányt családtagul elfogad falusi lelkészcsalád. Teendője a háztartásban segíteni a háziasszonynak. Jelentkezések Kiss Ferencnél Debreczen, Kollégium.

Hivatalos Értesítés

Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.
276—1921. szám. V. körrendelet folytatása.

19. A település formái: tanya, falu, város.

20. A városok növekedésének okai és elhelyezésük.

21. Népsűrűség a földön; lakatlan területek és okaik; a sűrű lakosság és a műveltség.

22. A gyarmatok fontossága a kulturállamok szolgálatában.

23. Az európai kultúra a világelterjedettsége és hatása az alacsonyabb kulturnépek életére.

Ezen egyes tételek lehetőleg egy-egy óra keretén belül letárgyalandók úgy, hogy az egész emberföldrajz tanítására 25, legföljebb 30 óra fordíttassék. Ahol csak lehetséges, hazai példák beállításával is mutassunk rá a természet és az ember kölcsönhatásainak eredményeire.

Tankönyvünk egyelőre nincsen. Ennélfogva a tanítás sikeressége azon fordul meg, hogy a tanár mennyire képes legalább az alapfogalmakat és a legfontosabb részleteket a tanítási órákon elsajátíttatni. Nagyon ajánlatos lesz az alapfogalmakat és a főbb tételeket a tanulókkal diáriumukba bejegyeztetni. A tanárok számára a következő vezérkönyvek ajánlatnak: Czirbusz Géza: Embergeográfia I—II. Brunhes: La géographie humaine és Ule: Grundriss der allgemeinen Erdkunde 1915.

II. (IV osztály.) Magyarország földrajzának tananyaga:

Magyarország oro- és hydrográfiai viszonyainak igen rövidre fogott (4—5 órára terjedő) ismeretése után

1. A lakosság nyelvi elhelyezkedése; a magyar nép- és jelleme.

2. Nemzetiségek eredete, elhelyezkedésük és

3. Népsűrűség és a műveltségi megoszlás.

4. Néptömrülés: tanya, falu és város; hazai település különböző formái; városaink elhelyezkedése.

5. Termő- és terméketlen terület; a mezőgazdaság és földművelés.

6. Állattenyésztésünk, gyümölcsstermelésünk, erdőművelésünk és bányászatunk.

(Folyt. köv.)

Pályázat.

A mezőtúri református főgimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet fizika-mathematika szakos rendes tanári állásra.

Ez állásra a kinevezés jogát a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr gyakorolja.

Pályázhatnak református vallású okleveles tanárok. Menekült tanárok előnyben részesülnek.

Az okmányokkal kellőleg felszerelt pályázatok folyó évi május 15-ig nyújtandók be az igazgatósághoz.

A kinevezendő tanár fizetése az intézet pénztárából 2400 korona törzsfizetés, amely 3200 koronáig emelkedhetik a szolgálati idővel, 600 korona lakáspénz, 200 korona ötödéves korpótlék öt ízben; az állampénztárból megfelelő fizetés kiegészítés.

Az állás 1921. évi szeptember 1-én foglalandó el.

Mezőtúr, 1921 március 14.

Csomasz Dezső,
igazgatótanács elnöke.

Borsos Károly,
igazgató.

1—3

Tankönyvirodalmi ujdonság !!

Megjelent

az évtizedek óta nélkülözött, minden iskolában várva-várt, új, rövid és egyszerű, mégis világos, — tehát a legszébb eredménnyel feldolgozható

Debreczeni

Konfirmációi kis káté.

Írta: Nagy István, debreceni református vallástanító-lelkész.

A mű gyakorlati értékét garantirozza az a körülmény, hogy a debreceni ref. egyház különböző konfirmációi csoportjaiban tavaly kéziratban használtatott, — ennek alapján revideáltatott s kitünő eredményeket értek el vele. Terjedelme 16 nyomtatott oldal. Vidéki és általában alsóbbfokú iskolákban kiválóan alkalmas. Beosztása és tárgyalási módora kitünő.

Megrendelhető a kiadónál:

„MÉLIUSZ“

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántuli Református Egyházkerület könyvkereskedése és könyvkiadóhivatalában

Debreczen, Piac-u. 26.